

FELSEFE DÜNYASI

2007/1 Sayı: 45

YILDA İKİ KEZ YAYIMLANIR

ISSN 1301-0875

Sahibi

Türk Felsefe Derneği Adına
Başkan Prof. Dr. Necati ÖNER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Prof. Dr. Ahmet İNAM

Yazı Kurulu

Prof. Dr. Necati ÖNER

Prof. Dr. Ahmet İNAM

Prof. Dr. Murtaza KORLAELÇİ

Doç. Dr. Hüseyin Gazi TOPDEMİR

Doç. Dr. İsmail KÖZ

Felsefe Dünyası Hakemli Bir Dergidir.

Felsefe Dünyası 2004 yılından itibaren PHILOSOPHER'S INDEX ve
TÜBİTAK /ulakbim tarafından dizinlenmektedir.

Yazışma ADRESİ

P.K. 21 Yenışehir / ANKARA

Tel&Fax: 0.312 231 54 40

Fiyatı: 15 YTL (KDV Dahil)

Banka Hesap No:

Vakıfbank Kızılay Şubesi: 00158007288336451

Dizgi ve Baskı

Türkiye Diyanet Vakfı

Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

OSTİM Örnek Sanayi Sitesi 1. Cad. 358. Sk. No: 11 Y.Mahalle / ANKARA

Tel: 0.312 354 91 31 (Pbx) • Fax: 0.312 354 91 32

ALASDAIR MACINTYRE'DA OTORİTE VE DİNİ İNANCIN TEMELİ

Ruhattin YAZOĞLU*

Din dilinin anlamlılığı, çağdaş din felsefesinin uğraştığı en önemli sorunlardan biridir. Antony Flew'in din diline yönelik geliştirdiği argümanlar karşısında bazı filozoflar, bu argümanlara yönelik savunmalar ortaya koymuşlardır. Bu savunmalardan biri de, Alasdair MacIntyre'a aittir. MacIntyre'ın eleştirilerinin hareket noktasını, Karl Popper'in ortaya attığı, ancak Flew'in din diline uyarladığı yanlışlanabilirlik kuramı oluşturmaktadır.

Bilindiği gibi, Popper, önermelerin anlamlılığının empirik yöntemlerle sınanarak belirlenebileceğini ileri süren Mantıkçı pozitivizmin doğrulamacı anlayışına, yanlışlanabilirlik kuramıyla karşı çıkmıştır. Popper, yanlışlanabilirlik kuramından bir anlam ölçütü olarak söz etmemiştir. Ancak Popper'in yanlışlanabilirlik tezinden hareket eden Flew, dinsel ifadelerin yanlışlanabilir olmadıklarından hareketle anlamsız olduklarını belirterek, dinsel önermelere meydan okumuştur.¹ İşte MacIntyre, Flew'in dinsel ifadelerle yönelik meydan okumasına karşı bazı argümanlar geliştirmiştir. Burada şunu ifade etmek gerekir ki, MacIntyre, ülkemizde, daha çok geliştirdiği ahlâk kuramı, ahlâk tarihi ve varoluşçulukla ilgili çalışmalarıyla tanınmaktadır.² Ancak, bunun dışında MacIntyre, dinle ilgili de bazı çözümler ortaya koymuş ve Flew'e karşı dinsel ifadelerin anlamlılığını savunmuştur.

MacIntyre, "olgusal iddialar, kendilerinin doğruluğu ya da yanlışlığıyla ilgili bir kanıtı uygun olmalarından dolayı, teologun, kendi iddialarının, bir anlamda dünyanın gidiş tarzıyla ilişkili olduğu anlayışını terk etmekle iyi bir şey yapacağımı"³ ileri

* Doç. Dr. Atatürk Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Din Felsefesi Anabilim Dalı.

e-posta: ryazoglu@atauni.edu.tr

¹ Antony Flew, "Theology and Falsification", *New Essays in Philosophical Theology*, Ed. by Antony Flew and Alasdair MacIntyre, London 1972, s. 96-99; Tuncay İmamoglu, "Eskatolojik Doğrulama Üzerine (I. M. Crombie ve John Hick)", *Marife Dergisi*, Yıl: 6, Sayı: 2, Konya 2006, s. 154.

² Alasdair MacIntyre'in ahlâk kuramıyla ilgili olarak bkz. Alasdair MacIntyre, *Erdem Peşinde*, Çev.: Muttalip Özcan, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2001; onun ahlâk tarihiyle ilgili görüşleri için bkz. MacIntyre, *Ethik'in Kısa Tarihi*, Çev.: Hakkı Hünler, Solmaz Zelyüt Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul 2001; MacIntyre'in varoluşçulukla ilgili değerlendirmeleri için bkz. MacIntyre, *Varoluşçuluk*, Çev.: Hakkı Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul 2001.

³ Alasdair MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", *Metaphysical Beliefs*, Ed. by Stephen Toulmin, Ronald W. Hepburn, Alasdair MacIntyre, London 1957, s. 182.

sürmektedir. MacIntyre, aslında Mantıkçı pozitivistin söylemleriyle metafiziğe hizmet ettiğine inanmaktadır. O, pozitivistin, metafizikçinin aradığı şeyin imkânsızlığını göstererek teolojiye büyük hizmetlerde bulunduğunu ve böyle yapmakla da, dinsel inancın kendi kavramları içerisinde sergilenmesinin imkânını açtığını ifade etmektedir.⁴ Ona göre, pozitivistlerin başarılı olduğu şey, dinin herhangi bir felsefeye bağımlı olmaması gerektiğidir. MacIntyre, inancın inançsızlıkla tartışılmayacağını söylemektedir.⁵ Buna göre, MacIntyre'ın, dinsel inancın, kendi bağlamı içerisinde sergilenmesinin gerekli olduğuna inandığı söylenebilir.

MacIntyre, doğrulama ya da yanlışlama ilkesi tarafından anlamlılığa yöneltilen eleştirileri kabul etmeyeceğini açıkça ortaya koymaktadır. Ona göre, her söylem türünün kendine ait bir mantığı vardır. Bu yüzden yapmamız gereken şey, dinsel dilin mantığını araştırmaktır. O, tıpkı Braithwaite gibi dinsel dilin çağrı ve emir olduğuna işaret etmektedir. Ona göre, dinsel mitler; doğum, ölüm, aşk, acı gibi insan hayatındaki belli başlı durumlarla ilgilidir. MacIntyre, bunu şu ifadeleriyle ortaya koymaktadır: "Belirli bir mit, bir tutumu bu konulara dahil eder ve bir miti kabul etmek, kendi kendisini bir tutumla özdeşleştirmek ve böylece miti, bir insanın davranışını idare eder bir konuma getirmektir. Kapsamlı bir miti yeterli ölçüde kabul etmek, hayatı bütün yönleriyle kabul etmektir."⁶ Ancak MacIntyre, Braithwaite'ten farklı olarak, dinsel mitleri, ahlâkî tarafa indirgemeyi kabul etmez. O, şu ifadeleriyle Braithwaite'ten ayrılmaktadır: "Bizler ibadette Tanrı'yı betimlemekle değil, O'na dua etmekle meşgul oluruz. Ancak şüphesiz ibadette, Tanrı hakkında bazı iddialar ortaya konulur."⁷ Dindar bir mümin, miti kullanımda kendisini, bu öykülerin Tanrı hakkında bir şeyler söylediği anlayışına kaptırır. Problem, bu öykülerin nasıl karakterize edileceğidir.⁸

Tanrı hakkındaki öyküleri karakterize etmede MacIntyre, mantıksal olarak iki farklı konuyla ilgilenmektedir: 1) Bu tür iddiaların anlamlılığını göstermek, 2) Dinsel inançlar hususunda hangi tür bir doğrulamanın, onların mantıkî statüsüne uygun olacağını göstermek. Bu görevi başarılı bir şekilde yerine getirmek için o, din dilinin gerçekte nasıl kullanıldığının sadece betimini göstermektedir. MacIntyre'a göre, böyle bir betime sahip oluncaya kadar hangi tür dinsel inançların, kendi mantıksal statülerine uygun olduğunu araştırarak bir konumda olamayız.⁹ Bu anlamda MacIntyre'ın ortaya koyduğu betim, dinsel inançların hem doğrulanma ilkelerini hem de anlamını aydınlatmaktadır. O, ilk kullanıma çok az özen göstermekte, dikkatini daha çok ikinci kullanıma yöneltmektedir.

MacIntyre'ın ilk hedefi, dinsel inançların açıklayıcı kuramlar olmadığını ortaya

⁴ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 211.

⁵ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 211.

⁶ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 191.

⁷ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 189.

⁸ William T. Blackstone, *Dinsel Bilgi Sorunu*, Çev.: Tuncay İnamoğlu, Ataç Yayınları, İstanbul 2005, s. 119.

⁹ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 185.

koymaktır. Ona göre, dinsel inançlar açıklayıcı kuramlar olsaydı, “onları kabul etmek için hiçbir doğrulama olmayacaktı. Ancak gerçekte dinsel inançlara bu şekilde yaklaşmak, hem inancın türünü hem de o inancın karakteristik olarak kabul edildiği yöntemi yanlışlamaktır. Dinsel inanç bir tartışmanın sonucu olarak takdim edilen bir şey olsaydı, söz konusu dinsel inanç için ya çok fazla ya da çok az kesinliğe sahip olurduk. Çünkü mantıksal olarak ikna edici argümanlar üretebilirsek, karara yer bırakmayan bir tür kesinlik ortaya koyardık; kanıt yerindedir, karar yerinde değildir.”¹⁰ MacIntyre, bunu Öklit kuramıyla ilgili verdiği bir örnekle temellendirmektedir. Ona göre biz, Öklit’in sonuçlarını kabul etmek için karar vermeyiz; sadece onun argümanlarının kesinliğine bakarız. Şayet Tanrı’nın varlığı kanıtlanabilirse, Tanrı’yı sevmek için özgür bir karar ortaya koyma imkânından mahrum kalırdık. Bu tür bir özgür karar, Hıristiyan dininin özüdür. Çünkü dinsel inançları bu şekilde tartışmak, onu yok edecektir.¹¹ Burada MacIntyre, bazı filozofların bu şekildeki yaklaşımlarının, David Hume tarafından da bütün gerçeklikleriyle birlikte ortaya konulduğu gibi yanlış olduğunu ifade etmektedir. Çünkü MacIntyre’a göre, teizm bir kuram olarak ifade edilirse, “yanlış ya da hayali bir şey olur...”¹²

MacIntyre, doğrulamacıların hem lehte hem de aleyhte olan meydan okumalarını kabul etmektedir. Ona göre, dinsel iddialar kesin kuramlar olarak yorumlandığında yanlış olurlar; bu şekilde yorumlanmadığında bütünüyle anlamsızdırlar. Dinî bir kuram diye görme girişimi olarak, özellikle Crombie’nin eskatolojik doğrulama kuramına¹³ referansta bulunan MacIntyre şöyle söylemektedir: “Resmin çokluğu fazla önemli değildir, önemli olan görmektir.”¹⁴ Çünkü kesin kuram olarak düşünülen Tanrı’ya yönelik bir sevginin varlığı, şu an var olan gereksiz acıyla uyuşmamaktadır. MacIntyre, dinsel inançların kuram olmadıklarında ve onlara bu şekilde yaklaşmanın “hem bu inançların türünü hem de onların karakteristik olarak kabul edildikleri şekli yanlışlamak olacağına”¹⁵ ısrar etmektedir. “Geçici ve çekingen bir bağlılık, dinsel inancın bir özelliği değildir. Bu şekilde inanılan bir Tanrı, Hıristiyan teizminin tanrısı olamayacaktır. Çünkü Hıristiyan inancının özünde Tanrı’ya yönelik kesin bağlılık olmak zorundadır. Hıristiyan inancını bir kuram olarak ele almak, artık onu Hıristiyan inancı kılmayacaktır. Ancak böyle olsa bile, bu görüş öldürücü bir karşı çıkışa açık olacaktır. Çünkü doğrulama ilkesinin teistik iddialar için ortaya çıkardığı esas dönüm noktası, onların yanlışlanamazlığı değil, ya yanlışlanabilir ya da yanlış olduklarıdır. İnanan kötülük olgusunun ya kendi iddiasına karşı sayıldığına izin verir ya da bunu kabul etmez. O

¹⁰ MacIntyre, “The Logical Status of Religious Belief”, s. 196-197.

¹¹ MacIntyre, “The Logical Status of Religious Belief”, s. 197.

¹² MacIntyre, “The Logical Status of Religious Belief”, s. 182.

¹³ Bu konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. İnamoğlu, “Eskatolojik Doğrulama Üzerine (I. M. Crombie ve John Hick)”.

¹⁴ MacIntyre, “The Logical Status of Religious Belief”, s. 182.

¹⁵ MacIntyre, “The Logical Status of Religious Belief”, s. 196.

sonuncu ciheti kabul ederse, artık onun iddiaları anlamlı bir anlamda iddialar değildir. Birinci ciheti kabul ederse, Crombie'nin yaptığı gibi, 'Tanrı, bizi sever' iddiasıyla kötülük olgusu arasında sadece görünüşte bir uyumsuzluğun var olduğunu kabul edemez. Çünkü resmin çokluğu olmasa da, görmek vardır. Görmüş olduğumuz şey, şayet onun kanıtları bu türdense, teizmi ya doğru ya da fantastik kılmak için yeterlidir."¹⁶ MacIntyre'a göre, çocuklarını döven ya da onların dövülmesine müsaade eden bir baba görürsek, onun tam anlamıyla çocuklarını sevdiğini inkâr etmemiz gerekir. Çocuklarının kanser, depresyon ve volkanik patlamalardan acı çekmesinden dolayı, bunların o iddiayla uyusabilirliğini ortaya çıkaracak hiçbir şey deneyimlenemez.¹⁷ Bu da, dinsel iddiaların bir kuram olmadığını gösterir. MacIntyre'a göre, Hıristiyan inancının özü, kesin bağlılıktır. İnanç ve sevgide özgür bir karar vermektir. Bundan dolayı, MacIntyre, "bir dinsel inanç için nedenler göstermek, mantıksal olarak uygun değildir"¹⁸ demektedir. Ona göre, "Dinsel inanca nedenler aramak ya da onu doğrulamak, dinsel inancın ne olduğunu anlamak için değildir."¹⁹ MacIntyre, bunu, tam anlamıyla farklı olan iki bakış açısının nasıl aynı sonuçları ortaya çıkardığını örnek vererek ortaya koymaktadır: Birincisi, mantıksal bakış açısidir. Dinsel inançlar hiçbir anlamda dinsel olmayan inançlara dönüştürülemez ve de onlardan türetilemez. Belirli bir dinsel inancın haklılığını istemek, sadece inancın tüm bağlamına yerleşmiş olan şeyi istemek olabilir. Bir bütün olarak dinsel inancın haklılığını istemek, temel bir inançtan çok daha mutlak olan bir şeyi istemektir. Dinsel inanç temel değilse, din olmayacaktır. Bundan dolayı o, açığa vurulmamış bir haklılığa sahip olabilir. İkincisi ise, teolojik bakış açısidir. Dinin bir kanıt yöntemiyle elde edildiğini varsayalım. Örneğin, daha önce de ifade edildiği gibi, Hıristiyan öğretisini inkâr eden bir insanın derhal ölmesiyle Tanrı'nın gücünün sergilendiğini varsayalım. Bu durumda İngiltere'nin Tanrı'nın müdahalesiyle dinsel dönüşümü, Anglikan papazlarının aklına bile gelmeyecek kadar hızlı olurdu. Bütün bunları göz önünde bulundurduğumuzda görürüz ki, Hıristiyan inancı, doğru dini zorlayıcılıkta değil, özgür bir kararda görmektedir. Bu yüzden dinle ilgili kanıt aranması, dini yok etmektedir.²⁰ "Çünkü özgür seçimin bütün olanakları ortadan kalkmış olacaktır. Bir inancın objektif doğrulanması da aynı etkiye sahip olacaktır... İnanç...elimine edilmiş olacaktır."²¹

Öyleyse dinsel inançlar nasıl doğrulanacaktır? MacIntyre'ın cevabı, onların otoriteye referansla doğrulanacaklarıdır. Örneğin, Hıristiyanlar İsa Mesih'in otoritesini kabul

¹⁶ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 181; I. M. Crombie'nin görüşleriyle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. I. M. Crombie, "Theology and Falsification", *New Essays in Philosophical Theology*, ed. by Antony Flew and Alasdair MacIntyre, London 1972, s.126-127.

¹⁷ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 182.

¹⁸ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 209.

¹⁹ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 208.

²⁰ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 208-209.

²¹ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 209.

etmektedirler. "...Onun söylediği şeyi kabul etmede ilkemiz, Havarilerin onunla ilgili söyledikleridir; Havarileri kabul etmede ilkemiz ne olacaktır? Tartışma burada ya sona erer ya da döngüsel olur; dinsel otoriteyle ilgili nihai ölçütü ya buluruz ya da otoritenin söylediği şeyin özüne referansta bulunuruz."²² MacIntyre'a göre, Hıristiyanlığın özünde otorite kavramını bulmaktayız. Ancak bunu söylemek, otorite tarafından ifade edilen şey, yani dinin özü hakkında bir şey söylemek değildir. Gerçekte otoriteye iki anlamda referansta bulunuruz: İlk anlamda, otoriter bir kuralın ya da kurallar serisinin varlığının, var olan belirli bir dinin gerekli bir koşulu olduğunu görürüz. Bir dinin her zaman insanların nasıl yaşaması gerektiği ve onların temel tutumlarının ne olduğuyla ilgilendiğini söyleyerek böyle bir kurala tam bir referansta bulunursak, tatmin edici bir din tanımını üretebiliriz. Bu şekilde söylemekle dinin özüne referansta bulunmaksızın dinin biçimsel olarak tanımlanabileceğini söyleyebiliriz. MacIntyre, burada teizmin, politeizmin, İslâm'ın ve primitif Budizm gibi tüm dinlerin böyle tanımlanabileceğini belirtmektedir. Otoritenin ikinci anlamında ise, bir kurala değil, bir kişiye ve diğerleri tarafından tanınan otoriter bir tanığa referansta bulunuruz. Bu durumda İsa Mesih'e referansta bulunmak, kilise aracılığıyla olmaktadır.²³ MacIntyre'a göre, her dinin kendi otoritesi vardır ve belirli bir otorite ya tamamen kabul edilir ya da reddedilir. Şu gerçeği kabul etmek gerekir ki bu, Barthianizmin, teolojiyle mantıksal korelasyonudur ve bu "din bir bütün olarak doğrulanmadan yoksundur"²⁴ anlamına gelmektedir. Ancak MacIntyre, bunun, dinsel inançların mantığına yansımayaacağını kabul etmektedir, çünkü "her alan, belirli bir nihai ölçüte referansla tanımlanır."²⁵

MacIntyre, burada, doğrulamanın anlamıyla ilgili bir noktayı ortaya koymaktadır. Bu nokta şudur: Her nedenler zincirinin bir sonu olmak zorundadır ve dindeki son ya da nihai ölçüt de bir otoritedir ve bu otoriteyle ilgili bir doğrulama talep etmek, temel bir inançtan çok daha fazla mutlak olan bir şeyi talep etmektir. Dinsel inanç temel olmazdı, o, din olamayacaktı.²⁶

Görülüyor ki, dinsel inançlar bir otoriteye referansla doğrulandığından ve dinin özünün, inanç ve sevgide ortaya çıkan özgür bir karar olmasından dolayı, "dinsel inancı kabul etmenin, bir tartışma sorunu değil, bir dönüştürme sorunu olduğuna şaşırılmamamız gerekir."²⁷ İnançsızlıktan inanca yönelme, 'mantıksal bir geçiş'i ya da 'objektif düşünce'yi değil, inanca yönelen bireydeki dönüşümü içermektedir. Bir dinsel inancın doğrulanması isteniyorsa, yapılacak tek şey, özel bir teolojinin içeriklerini ya da bir otoritenin yapısını betimlemek ve sonra da dönüşümü beklemektir.

Kısaca, MacIntyre'a göre, teolojik söylemin mantığı, bir otoriteye teslim olma

²² MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 200.

²³ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 200-201.

²⁴ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 202.

²⁵ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 202.

²⁶ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 208-209.

²⁷ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 209.

mantığıdır. Ancak bu teslimiyet, evrenin bütününe karşıt değildir. MacIntyre, teizmin hiçbir sağlam epistemolojik temele dayanmadığına inanmıştır. Teolojik dilin felsefi doğrulanması yoktur ve böyle olması da gerekmez. Bu anlamda filozofun filozof olarak endişesi, dinin, mantıkî olarak kabul edilebilir olmasını sağlar gibi görünen bir analizini sunmak değil, din dilinin gerçek kullanım tarzını betimlemektir.²⁸

MacIntyre'a göre, din dilinin teolojik kullanımının ayırt edici özelliği ise, Tanrı konusundaki öykülere imandır. Bu genel çerçevede, imanı benimsemekle otoritenin zımnen kabul edilen ölçütleri, bir dini diğerinden ayırır. Her dinin, her özel din dilinin, kendine özgü nihaî ölçütleri vardır.²⁹ "Her din, kabul ettiği otoritenin ölçütlerine başvurularak tanımlanır"³⁰ diyen MacIntyre, her özel inancın haklılığını bu nihaî ölçütte bulunacağını ve bu inancın haklılığının dinî vizyonun bütünündeki yerinin gösterilerek ispat edilebileceğini; toplu, dinî bir vizyonun haklılığının otoriteye başvurularak ortaya konulacağını ileri sürmektedir.³¹

MacIntyre, dini bu şekilde savunmaktadır. Görülüyor ki, ona göre tanımlamak, betimlemekten başka bir şey değildir. Bununla ilgili bir kaç noktanın gösterilmesi gerekir: MacIntyre, açıkça, doğrulamacının din çözümlemesiyle aynı kanaati taşımaktadır. Yani ona göre, dinsel inançlar ilkece bile yanlışlanamazlar. Gerçekten dindar bir kimse, kendi inancına karşıt olan bir şeye asla izin vermez. Bu, tarihsel kanıtı içermektedir. Çünkü o açıkça, "dinsel inanç için öneme sahip her şeyin tarihsel araştırma alanının dışında"³² olduğunu ifade etmektedir. Yeniden dirilişe inanç, tarihle ilgili bir inançtır, "yeniden dirilişe inanç, tarihsel ilkelere dayanmaz... Yeniden dirilişe inanmak, İsa'nın mezardan çıktığından daha fazlasına inanmaktır, en azından buna inanmaktır."³³ O halde inanç, tarihsel bilgide değil, otoritede temel bulmaktadır.

Böylece MacIntyre, dinsel inançların yanlışlanamaz olduğu ve onlar adına kanıt ortaya koymanın mantıksal olarak uygun olmadığı sonucuna ulaşmaktadır. Çünkü o, dini, koşulsuz bir inanç ve özgür bir seçim olarak tasarlamaktadır. Kanıt göstermek, dine koşulsuz bir bağlılık değil, bir kuram olarak yaklaşmaktır. Ancak burada şunu ifade etmek gerekir ki, bazı dindarlar, kendi inançlarını kuram olarak kabul etmiş görünmektedirler. Özellikle bazı Hıristiyanlar, sadece otoriteye yaklaşımda değil, çeşitli türlerle ilgili de kanıt göstermektedirler. Psikolojik statülerin perspektifinden bakıldığında, dinsel inançlar koşulsuz olabilir. Bir birey, bu tür inançlara göre hayatını idare ediyor ve yaşıyor olabilir. Bu sıfatla o, bu inançları hiçbir zaman sorgulamayabilir ya da onlara kuramlar olarak bakmayabilir. Bununla birlikte, aynı zamanda bu inançların

²⁸ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 185; Frédéric Ferré, *Din Dilinin Anlamı*, Çev.: Zeki Özcan, Alfa Yayınları, İstanbul 1999, s. 188.

²⁹ Ferré, *Din Dilinin Anlamı*, s. 189.

³⁰ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 199.

³¹ Ferré, *Din Dilinin Anlamı*, s. 189.

³² MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 206.

³³ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 207.

mantıksal statüleri geçici olabilir. Onların doğruluğu ya da yanlışlığıyla ilgili kanıt olabilir.³⁴

Şüphesiz MacIntyre'in çözümlemesi, Kutsal Kitap'ın okunmasını ifade etme ya da bir teoloji ya da otoriteyi betimleme anlamında nedenler göstermeye izin vermektedir. Ancak bu, kanıt göstermek değil, yalnızca bir otoriteyi referans göstermektir. Gerçekte MacIntyre'in inanç nosyonunu kullanması, bizleri, yanlışlanabilirlik çekişmesiyle ortaya konulan temel soruna geri götürmektedir: Dinsel inançlar herhangi bir şey iddia ederler mi? MacIntyre'in bizzat kendisi, burada otoriteye başvurmanın yararı olmadığını kabul etmektedir. "...Eğer bir kimse hayali bir şey uydurursa ve bunun anlamı sorulduğunda bir otoritenin kabul edilmesi gerekir şeklinde cevap verirse, zorluklarımızın hiçbirisi ortadan kalkmaz. Örneğin, yaratılış öyküsünü kabul ya da reddetmede bizi şaşırtan şey, kabul edildiği bize söylenildiği zamanki kadar şaşırtıcı olarak kalır, çünkü Yahudi-Hıristiyan geleneğinin temel hukuksal ölçütüyle ona izin verilir."³⁵ MacIntyre'in düşüncesinde bu, kesinlikle bir problemdir. Onun çözümlemeleri dinsel inancın kesin anlamlılığıyla ilgili zorlukların hiçbirini ortadan kaldırmaz. Hatta MacIntyre'in, dinsel inançların doğrulanmasıyla ilgili anlatımında haklı olduğunu varsaysak bile, bunun, kesin anlama sahip bu tür inançları göstermede hiçbir yararı yoktur. O, dinsel inançların doğrulanamaz olduğunu ifade eden pozitivistle aynı fikirdedir. Ancak o kendisini, her bir söylem türü kendi mantığına sahiptir şeklindeki şu an çok popüler olan bir iddiada gizlemektedir. Braithwaite, bunu 'kullanım ilkesi' diye adlandırmaktadır.³⁶ Herhangi bir iddianın anlamını tıpkı Wittgenstein gibi, onun kullanılış şeklinin belirlediğini kabul eden Braithwaite, dinî iddiaların dinî söylemde ahlâkî bir iddia olarak kullanıldığını savunur. Din dilinin pratik hayattaki fonksiyonunu dikkate alan bu yaklaşımı o, 'duygulanımcı' olmaktan çok 'davranışla ilgili' önermesiz bir ahlâk formu olarak tanımlar.³⁷ Çünkü MacIntyre'in da ifade ettiği gibi duyguculuk, ne türden olursa olsun, her değer yargısına belirli bir açıklama getirme iddiasında olan bir kuramdır.³⁸ Oysa Braithwaite, açıklamadan ziyade yukarıda da ifade ettiğimiz gibi, iddianın anlamını, onun kullanımında bulmaktadır. Ancak burada şunu da belirtmemiz gerekir ki, Braithwaite, dinsel söylemin bir kullanıma sahip olmasından dolayı anlamlı olduğunu ifade etmesine rağmen, onun açık seçik bir içeriğe sahip olduğunu yadsımaktadır. Onun semantik bir kullanımı yoktur.³⁹ MacIntyre açıkça, dinsel inançların kesin

³⁴ William T. Blackstone, *The Problem of Religious Knowledge*, The United States of America, 1963, s. 104-105.

³⁵ MacIntyre, "The Logical Status of Religious Belief", s. 199.

³⁶ R. B. Braithwaite, "An Empiricist's View of the Nature of Religious Belief", *Religious Language and the Problem of Religious Knowledge*, Ed. by R. E. Santoni, Indiana University Press, Bloomington-London, 1968, s.10'dan naklen Blackstone, *The Problem of Religious Knowledge*, s. 95-96.

³⁷ Braithwaite, "An Empiricist's View of the Nature of Religious Belief", s. 333-334'ten naklen Turan Koç, *Din Dili*, Rey Yayıncılık, Kayseri 1995, s. 223.

³⁸ MacIntyre, *Erdem Peşinde*, s. 29.

³⁹ Blackstone, *The Problem of Religious Knowledge*, s. 106.

içeriğe sahip olduğunu ifade etmektedir. Ona göre biz, Tanrı'ya ibadet etmekle birlikte, aynı zamanda O'nun hakkında konuşuruz. Ancak dinsel inançlar ve onların ilkelerini betimlemesi hariç, MacIntyre, dinsel inançların iddia olduğunu göstermek için hiçbir şey yapmaz.⁴⁰

MacIntyre ile ilgili olarak şunu söylemek gerekir ki, inanç seçimlerimiz aklın sınırlarıyla ilgili çözümlenmelere bağlıdır. O, sonuç olarak şöyle demektedir: Nedenlerin her halkası bir yerde sona erer ve onun sona erdiği yerde bizlerin otorite olarak seçtiği nihai bir ölçüt vardır. Bu da gösteriyor ki, MacIntyre, inancı bir kuram olarak görmemektedir. Çünkü kuram, nedenler silsilesiyle ortaya konulmakta ve bu nedenler zinciri sonsuza kadar gitmektedir. MacIntyre, bu olumsuzluğu dinsel otoriteyle ortadan kaldırmak istemektedir. Kısaca ona göre, nedenler zincirinin son halkasında dinsel otoritenin bulunması kaçınılmazdır.

ABSTRACT

THE AUTHORITY AND THE BASIS OF RELIGIOUS BELIEF IN ALASDAIR MACINTYRE

The meaningfulness of religious language is one of the most important problems in contemporary philosophy of religion. Some philosophers defend the meaningfulness of religious language against to the arguments of Antony Flew. One of these defenses belongs to Alasdair MacIntyre. In our article we will analyse MacIntyre's thoughts on this issue.

Key Words: Karl Popper, Antony Flew, Alasdair MacIntyre, Wittgenstein, religious language

KAYNAKÇA

Blackstone, William T., *The Problem of Religious Knowledge*, The United States of America, 1963 (*Dinsel Bilgi Sorunu*, çev. Tuncay İmamoğlu, Ataç Yayınları, İstanbul, 2005).

Crombie, I. M. Crombie, "Theology and Falsification", *New Essays in Philosophical Theology*, ed. by Antony Flew and Alasdair MacIntyre, London, 1972.

Ferré, Frédéric, *Din Dilinin Anlamı*, çev. Zeki Özcan, Alfa Yayınları, İstanbul, 1999.

Flew, Antony, "Theology and Falsification", *New Essays in Philosophical Theology*, ed. by Antony Flew and Alasdair MacIntyre, London, 1972.

İmamoğlu, Tuncay, "Eskatolojik Doğrulama Üzerine (I. M. Crombie ve John Hick)", *Marife Dergisi*, yıl: 6, sayı: 2, Konya, 2006.

Koç, Turan, *Din Dili*, Rey Yayıncılık, Kayseri, 1995.

MacIntyre, Alasdair, *Erdem Peşinde*, çev. Muttalip Özcan, Ayrıntı Yayınları,

⁴⁰ Blackstone, *The Problem of Religious Knowledge*, s. 106.

İstanbul, 2001.

MacIntyre, Alasdair, *Ethik'in Kısa Tarihi*, çev. Hakkı Hünler, Solmaz Zelyüt Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2001.

MacIntyre, Alasdair, "The Logical Status of Religious Belief", *Metaphysical Beliefs*, ed. by Stephen Toulmin, Ronald W. Hepburn, Alasdair MacIntyre, London, 1957.

MacIntyre, Alasdair, *Varoluşçuluk*, çev. Hakkı Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul, 2001.